

LUONNOS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ORGAANISTEN LIUOTTIMIEN KÄYTÖSTÄ TIETYISSÄ TOIMINNOISSA JA LAITOKSISSA AIHEUTUVIEN HAIHTUVIEN ORGAANISTEN YHDISTEIDEN PÄÄSTÖJEN RAJOITTAMISESTA

EHDOTUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ehdotuksen tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöistä ilmaan kohdistuvia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia sekä ihmisen terveydelle mahdollisesti aiheutuvia vaaroja rajoittamalla orgaanisten liuottimien käytöstä tietyissä teollisissa toiminnoissa ja laitoksissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöjä ilmaan. Asetuksessa säädettäisiin vähimmäisvaatimuksena siitä määrästä, johon näitä päästöjä on rajoitettava.

Asetusta sovellettaisiin liuottimia käyttäviin toimintoihin kuten painamiseen, pintojen puhdistukseen, erilaisiin pinnoituksiin ja maalauksiin, korjausmaalaukseen, kemialliseen pesuun, liimaukseen, kumin jalostukseen, nahan viimeistelyyn, lääkkeiden valmistukseen, maalien, lakkojen, liimojen ja painovärien valmistukseen sekä eläin- ja kasvirasvojen uuttoon. Ehdotusta ei sovellettaisi öljynjalostamoihin eikä peruskeemian teollisuuteen. Soveltamisalaan kuuluvien laitosten päästöjä rajoitettaisiin ehdotuksen mukaisesti silloin, kun orgaanisten liuottimien kulutus soveltamisalaan kuuluvassa laitoksessa ylittää tietyn liuottimien kulutuksen määrän (tonnia/vuosi). Liuottimien kulutus, joka määrättäisiin liitteessä 1, vaihtelisi klooratuilla liuottimilla tapahtuvan pintojen puhdistuksen yhdestä tonnista vuodessa maalien, lakkojen, liimojen ja painovärien valmistuksen 100 tonniin vuodessa. Esimerkiksi metallipintojen maalauksessa, liimauksessa ja laminoinnissa asetusta sovellettaisiin laitokseen, jossa liuottimien kulutus olisi enemmän kuin 5 tonnia vuodessa. Ajoneuvojen korjausmaalamot olisivat ilman rajaa.

Ehdotusta sovellettaisiin sekä uusiin että olemassa oleviin laitoksiin. Soveltamisalaan kuuluvien laitosten olisi joko haettava ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaista lupaa tai ilmoitettava lain 65 §:n mukaisesti tietojärjestelmään merkitsemistä varten alueelliselle ympäristökeskukselle. Lupaviranomaiset määräytyisivät ympäristönsuojeluasetuksessa (169/2000) ja sen ehdotetussa muutoksessa määrätyn toimivallan jaon mukaisesti.

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkittävien laitosten tulisi ilmoittaa, miten ne aikovat noudattaa asetuksen vaatimuksia ja noudattaisivatko ne vähentämishjelmaa päästöraja-arvojen sijaan. Tietojärjestelmään merkittäviksi ehdotettaisiin toiminnot ja laitokset, joissa liuottimien kulutus olisi enintään 10 tai 15 tonnia vuodessa. Pintojen puhdistusta klooratuilla liuottimilla harjoittavat laitokset olisivat aina lupapalvelullisia.

Ehdotuksessa ja sen liitteessä 1 säädettäisiin soveltamisalaan kuuluvien laitosten haihtuvien orgaanisten yhdisteiden poistokaasujen päästöraja-arvoista, hajapäästöjen raja-arvoista ja/tai kokonaispäästöraja-arvoista sekä päästöjen tarkkailusta. Poistokaasujen päästöraja-arvot määritettäisiin poistokaasun pitoisuutena milligrammoina (mg) kokonaishiiltä (C) normaalikuutiometrissä (Nm^3), hajapäästöraja-arvot prosentteina (%) käytetyistä liuottimista ja kokonaispäästöt päästöinä tuoteyksikköä kohden (g/kg , g/m^2 , %).

Päästöraja-arvojen soveltamisen sijaan laitoksessa voitaisiin laatia asetusehdotuksen liitteen 2 mukainen päästöjen vähentämisohjelma ja noudattaa sitä. Ohjelmalla tulisi päästä samaan päästöjen vähennykseen kuin jos liitteen 1 päästöraja-arvoja noudatettaisiin laitoksessa. Vähentämisohjelman tavoitteena olisi korvata toiminnassa käytettävät runsaasti liuottimia sisältävät tuotteet, kuten maalit, painovärit, lakat ja liimat, vähemmän liuottimia sisältävillä tai täysin liuotteettomilla tuotteilla. Vähentämisohjelma tulisi esittää joko haettaessa ympäristölupaa tai ilmoitettaessa toiminnasta ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Ehdotuksen mukaan olisi myös mahdollista laatia soveltamisalaan kuuluvia toimintoja koskevia kansallisia suunnitelmia olemassa olevien laitosten päästöjen rajoittamiseksi. Kansalliseen suunnitelmaan tulisi sisällyttää kaikki asetuksen soveltamisalaan kuuluvat laitokset ja sillä tulisi päästä samaan päästöjen vähennykseen kuin jos laitoksiin sovellettaisiin liitteen 1 mukaisia päästörajoja.

Ehdotuksessa määrättäisiin tiettyjen terveydelle vaarallisten ja haitallisten aineiden käytöstä aiheutuvien päästöjen raja-arvoista, joita olisi noudatettava riippumatta siitä, käytettäisiinkö laitoskohtaista päästöjen vähentämisohjelmaa tai toimintoa koskevaa kansallista suunnitelmaa. Klooratuilla liuottimilla tapahtuvassa kemiallisessa pesussa ei näitä raja-arvoja sovellettaisi.

Ehdotusta sovellettaisiin olemassa oleviin toimintoihin ja laitoksiin 31 lokakuuta 2007 alkaen.

Olemassa olevien laitosten olisi haettava ympäristölupaa tai ilmoitettava toiminnasta ympäristönsuojelun tietojärjestelmään viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2004. Kemiallisten pesuloiden olisi kuitenkin ilmoitettava toiminnasta ympäristönsuojelun tietojärjestelmään viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2004.

Asetuksella pantaisiin täytäntöön Euroopan neuvoston direktiivi 1999/13/EY orgaanisten liuottimien käytöstä tietyissä toiminnoissa ja laitoksissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta.

Asetus ehdotettaisiin tulevan voimaan 4 päivänä kesäkuuta 2001.

NYKYISET SÄÄNNÖKSET

Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta orgaanisia liuottimia käyttävissä toiminnoissa ja laitoksissa ei ole toistaiseksi annettu säännöksiä.

Haihtuvia liuottimia sisältäviä aineita kuluttavat laitokset, joissa näiden liuottimien kulutus, kun siitä vähennetään tuotteisiin sitoutuva tai jäävä osuus, on vähintään 50 tonnia vuodessa tai joiden vastaava huippukulutus on vähintään 100 kiloa tunnissa, ovat olleet ilmalupavelvollisia (aiemman ilmansuojelulain mukaan ilmoitusvelvollisia) vuodesta 1982 lukien nyttemmin kumotun ilmansuojeluasetuksen (716/1982) 7 §:n kohdan 19 mukaan. Nykyään ympäristösuojeluasetuksen 1 §:n kohdan 6 mukaan luvanvarainen on laitos, jossa käytetään haihtuvia orgaanisia yhdisteitä ja jossa näiden aineiden kulutus on yli 150 kiloa tunnissa tai yli 200 tonnia vuodessa sekä laitos, jossa käytetään haihtuvia orgaanisia yhdisteitä ja jossa niiden kulutus on, kun siitä vähennetään tuotteisiin sitoutuva tai jäävä osuus, vähintään 10 tonnia vuodessa tai vastaava huippukulutus vähintään 20 kiloa tunnissa.

Lupaviranomainen on alueellinen ympäristökeskus silloin, kun haihtuvia orgaanisia yhdisteitä sisältävien aineiden kulutus laitoksessa, kun siitä vähennetään tuotteisiin sitoutuva tai jäävä osuus, on vähintään 50 tonnia vuodessa tai vastaava huippukulutus on vähintään 100 kiloa tunnissa. Muissa tapauksissa luvan myöntää kunnan ympäristölupaviranomainen. Alueelliset ympäristökeskukset ovat lupapäätöksissään (ympäristölupa, ilmalupa tai päätös ilmansuojeluilmoituksen johdosta) asettaneet laitokohtaisesti velvoitteita haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen vähentämisestä, tarkkailusta ja raportoinnista.

Valtioneuvoston päätöksellä (468/1996) on rajoitettu bensiinin varastoinnista ja jakelusta aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjä. Päätöstä sovelletaan bensiinin varastointiin varastoalueilla ja jakeluasemilla sekä koko jakeluketjuun mukaan lukien säiliöautojen lastaus ja purku ja jakeluasemilla olevien säiliöiden täyttö. Säännökset eivät koske ajoneuvojen tankkauksen yhteydessä vapautuvia päästöjä.

TILANNE EUROOPAN YHTEISÖSSÄ

Direktiivi orgaanisten liuottimien käytöstä tietyissä toiminnoissa ja laitoksissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta on osa toimia, joita tarvitaan korkeiden otsonipitoisuuksien alentamiseksi yhteisön alueella. Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat sopimuspuolina ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumista koskevassa yleissopimuksen pöytäkirjassa, joka koskee haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamista. Direktiivi on myös osa toimia, joilla yhteisö voi saavuttaa pöytäkirjassa asetetun 30 prosentin kokonaispäästöjen vähentämistavoitteen.

Direktiivi on annettu Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen ja erityisesti sen artiklan 175 (entinen 130s) kohdan 1 nojalla vähimmäisvaatimuksena. Jäsenmaat voivat panna täytäntöön tiukempia päästörajoituksia kuin mitä direktiivi edellyttää.

Kaikilla direktiivin liitteen I soveltamisalaan kuuluvilla laitoksilla, joissa liuottimien kulutus ylittää liitteessä IIA määritellyn liuottimien kulutuksen kynnysarvon (tonnia/vuosi) on oltava lupa tai niiden on rekisteröidyttävä, uusien laitosten ennen toiminnan aloittamista ja olemassa olevien laitosten viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2007, jolloin niiden on myös täytettävä direktiivin vaatimukset. Lupavelvollisia ovat ehdottomasti vain neuvoston direktiivin 96/61/EY ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhdistämiseksi, jäljempänä IPPC-direktiivi, mukaan lupavelvolliset orgaanisia liuottimia käyttävät toiminnot. Muiden direktiivin soveltamisalaan kuuluvien laitosten lupa- tai rekisteröintivelvollisuudesta jäsenmaat voivat päättää kansallisesti.

Direktiivissä määritellään 33 erilaista käsitettä, joista soveltamisen kannalta olennaisimmat ovat orgaaninen liuotin, joka määrittää soveltamisalueen, liuottimien kulutus, joka ratkaisee kuuluuko laitos direktiivin soveltamisalaan vai ei, poistokaasupäästöt ja hajapäästöt, joille päästöraja-arvot asetetaan sekä olemassa oleva laitos, joka määrittää vaatimusten toteuttamisaikataulun.

Orgaanisella liuottimella tarkoitetaan haihtuvaa orgaanista yhdistettä, jota käytetään sellaisenaan tai yhdessä muiden aineiden kanssa ilman, että siinä tapahtuu kemiallisia muutoksia (reagoi kemiallisesti), raaka-aineiden, tuotteiden tai jäteaineiden liuottamiseen, tai jota käytetään puhdistusaineena epäpuhtauksien liuottamiseen, taikka liuotteena, dispergointiväliaineena, viskositeetin säätäjänä, pintajännityksen poistajana, pehmittimenä tai säilöntäaineena.

Liuottimen kulutus määritellään direktiivissä laitoksessa käytettyjen orgaanisten liuottimien kokonaismääränä yhden kalenterivuoden tai muun 12 kuukauden ajanjakson aikana lukuun ottamatta haihtuvia orgaanisia yhdisteitä, jotka otetaan talteen uudelleenkäyttöä varten. Uudelleen käytöllä tarkoitetaan talteen otettujen orgaanisten liuottimien käyttöä teknisiin tai kaupallisiin tarkoituksiin, myös polttoaineksi, mutta ei näiden liuottimien käsittelyä jätteenä. Liuottimien käyttöön laitoksella lasketaan kierätettävät liuottimet joka kerran, kun niitä käytetään toiminnassa.

Direktiivissä laitokselle asetetaan poistokaasujen päästöraja-arvot ilmaistuna milligrammoina (mg) kokonaishiiltä (C) normaalikuutiometrissä (Nm^3) ja hajapäästöraja-arvot ilmaistuna prosentteina (%) käytetyistä liuottimista ja /tai kokonaispäästörajat tuoteyksikköä kohden kuten grammoina (g) käsiteltyä pinta-alaa (m^2) kohden, grammoina (g) tuotekiloa (kg) kohden tai prosentteina käytetyistä liuottimista. Kokonaispäästörajaa laitoksessa voidaan soveltaa päästöraja-arvon ja hajapäästöraja-arvon sijaan silloin, jos sellainen on liitteen IIA taulukossa annettu.

Laitoksella voidaan toteuttaa päästöraja-arvon, hajapäästöraja-arvon ja/ tai kokonaispäästörajan sijasta liitteen IIB mukaista päästöjen vähentämisohjelmaa. Vähentämisohjelmassa toiminnan harjoittajalle annetaan mahdollisuus päästä muilla keinoin samaan päästöjen vähennykseen kuin jos liitteen IIA päästörajoja sovellettaisiin laitokseen. Vähentämisohjelman käytöstä on ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2005.

Direktiivissä määrätään erikseen päästöraja-arvot tietyille terveydelle vaarallisten ja haitallisten aineiden päästöille, jotka aiheutuvat näitä aineita sisältävien liuottimien käytöstä. Haitalliset aineet on merkitty vaaralausekkeilla R45, R46, R49, R60, R61

tai R40. Jos uusia aineita merkitään mainituilla vaaralausekkeilla direktiivin voimaantulon jälkeen, on näitä aineita sisältävien liuottimien käytöstä aiheutuvien päästöjen rajoittamisessa noudatettava säädettyjä päästöraja-arvoja mahdollisimman pian.

Jäsenmailla on myös mahdollisuus toteuttaa direktiivin vaatimukset laatimalla kansallinen suunnitelma VOC-päästöjen vähentämiseksi olemassa olevista laitoksista yhdellä tai useammalla toimialalla. Suunnitelmalla olisi päästävä samaan kokonaispäästöjen vähennykseen kuin jos näihin laitoksiin sovellettaisiin liitteen IIA mukaisia päästörajoja. Kansalliseen suunnitelmaan tulee kuulua kaikki saman toimialan soveltamisalaan kuuluvat olemassa olevat laitokset. Kahdelle toiminnolle, kemialliselle pesulle ja klooratuilla liuottimilla tapahtuvalle pintojen puhdistukselle ei voida laatia kansallista suunnitelmaa.

Jäsenmaiden on saatettava direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä 24 kuukauden kuluessa siitä, kun direktiivi hyväksyttyinä julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä eli kansalliseen lainsäädäntöön direktiivi olisi tullut saattaa viimeistään 29 päivänä maaliskuuta 2001.

EHDOTUKSEN SISÄLTÖ

Tavoite ja soveltamisala

Tavoitteena on vähentää orgaanisten liuottimien käytöstä aiheutuvia haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöjä ilmaan ja niiden haitallisia vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön. Asetuksella säädettäisiin vähimmäisvaatimuksena haihtuvien orgaanisten yhdisteiden enimmäismääristä, jonka asetuksen soveltamisalaan kuuluvat laitokset ja toiminnot saisivat päästää ilmaan.

Ehdotusta sovellettaisiin orgaanisia liuottimia käyttäviin teollisiin toimintoihin, joissa liuottimien kulutus ylittää tietyn liitteessä 1 säädetyn määrän, joka ilmaistaan tonneina vuodessa.

Liuottimien kulutuksella tarkoitettaisiin tässä asetuksessa toiminnassa käytettyjen orgaanisten liuottimien kokonaismäärää yhden kalenterivuoden tai muun 12 ajanjakson aikana lukuun ottamatta liuottimia, jotka otetaan talteen uudelleen käyttöä varten. Uudelleen käyttönä pidettäisiin talteen otettujen liuottimien käyttöä kaupallisiin tarkoituksiin tai polttoaineeksi, mutta ei liuottimien käsittelyä jätteenä. Liuottimien kierrätystä laitoksella tai toiminnassa ei pidettäisi uudelleen käyttönä, vaan kierrätettävät liuottimet laskettaisiin käyttömäärään joka kerta, kun niitä käytettäisiin toiminnassa. Kulutukseen laskettaisiin kussakin toiminnassa laitteistojen puhdistukseen käytetyt liuottimet (pesuliuottimet).

Ehdotusta ei sovellettaisi öljynjalostamojen eikä peruskemian teollisuuden liuottimien käytöstä aiheutuvien päästöjen rajoittamiseen. Liitteen 1 jokaisessa kohdassa määriteltäisiin päästöraja-arvoja sisältävän taulukon yhteydessä ne alan toiminnot, joihin kyseisen kohdan raja-arvoja sovellettaisiin.

Esimerkiksi liitteen 1 kohdassa 15 lääketeollisuudella tarkoitettaisiin tässä asetuksessa lääkelain (395/1987) mukaista lääkevalmisteiden teollista valmistusta ja lääkevalmisteiden tiettyjä valmistustoimintoja. Lääkeraaka-aineiden valmistus, jos se ta-

pahtuu samassa paikassa kuin lääkevalmisteiden ja lääkeaineiden valmistus, kuuluisi soveltamisalaan. Soveltamisalan ei kuuluisi muiden farmaseuttisten tuotteiden valmistus.

Liitteen 1 kohtaa 14 kasviöljyjen ja eläinrasvojen valmistus sovellettaisiin myös rypsin siemenistä tapahtuvaan kasviöljyn valmistukseen, vaikkei rypsiä direktiivin vastaavassa kohdassa mainitakaan. Kasviöljyn valmistus rypsin siemenistä on analoginen rapsin siemenistä tapahtuvalle valmistukselle ja uuttoon käytettävä liuotin on molemmissa useimmiten heksaani. Rapsi on yleisesti Keski-Euroopassa käytetty kasvi, kun taas rypsi on pohjoismainen kasviöljyn raaka-aine. Liitteen 1 kohdan 13 maalien, lakkojen, liimojen ja painovärien valmistukseen rinnastettaisiin myös muiden pinnoitteiden kuten betonipinnoitteiden valmistus, jos valmistusprosessi olisi muutoin samantyyppinen ja siinä käytettäisiin liuottimia.

Soveltamisalasta rajattaisiin pois orgaanisten liuottimien käyttö toiminnoissa, jossa käytettävä liuotin reagoisi kemiallisesti. Esimerkiksi lujitemuoviteollisuuteen kuuluvaan lasikuituveneiden tai muiden vastaavien lujitemuovituotteiden valmistukseen styreeniä sisältävästä hartsista ei sovellettaisi asetuksen säännöksiä. Prosessissa hartsin sisältämä styreeni polymeroituu prosessissa ja vain vähäinen osa haihtuu päästöinä ilmaan. Lujitemuovituotteen pinnoitus puolestaan kuuluisi asetuksen soveltamisalaan, jos pinnoitusprosessissa käytettyjen liuottimien kulutus ylittäisi pinnoitukseen asetetun kynnyksarvon.

Liitteen 1 kohtien 10 ja 11 välistä eroa on ollut vaikea täsmällisesti määrittää. Direktiivissä tarkoitettu laminointi (liitteen 1 kohta 10) on käsitteenä Suomessa hyvin laaja ja siihen kuuluu monenlaisia toimintoja. Laminoinnilla tarkoitettaisiin tässä asetuksessa puu- ja muovipintojen kiinnittämistä yhteen laminaattien tuottamiseksi. Kohdassa 11 liimaus kuuluisivat muut kuin kohdassa 10 tarkoitettut toiminnot, joissa liitetään yhteen kappaleita käyttämällä liuottimia sisältävää liimaa. Maalaustoiminnoissa sovellettaisiin maalattavasta pinnasta riippuen liitteen 1 kohdassa 5 säädettyjä päästörajoja.

Liitteen 1 kohdassa 5 määriteltäisiin, millaisten pintojen maalaukseen tai pinnoitukseen tätä asetusta sovellettaisiin. Ajoneuvo on määritelty EU:n direktiivissä 70/156/ETY, johon nyt täytäntöön pantavan direktiivin soveltamisalan kohdissa ”maalaukset ja pinnoitukset” sekä ”ajoneuvojen korjausmaalaus” ajoneuvojen osalta viitataan, seuraavasti:

”Ajoneuvolla tarkoitetaan tieliikenteeseen tarkoitettua, valmista tai keskeneräistä vähintään nelipyöräistä moottoriajoneuvoa, jonka suurin rakenteellinen nopeus on yli 25 km/h, ja sen perävaunuja, lukuun ottamatta kiskoilla kulkevia ajoneuvoja, maa- ja metsätaloustraktoreita ja liikkuvia koneita.” Suomen lainsäädännössä ajoneuvojen määritelmä on laajempi. Tässä asetuksessa ajoneuvoilla tarkoitettaisiin asetuksessa ajoneuvojen rakenteesta ja varusteista (1256/1992) määritellyistä moottorikäyttöisistä ajoneuvoista M- ja N-luokan ajoneuvoja eli henkilö-, paketti-, kuorma- ja linja-autoja. Ajoneuvoihin luettaisiin myös O-luokan perävaunut eli asetuksessa 1256/1992 määritellyt hinattavat ajoneuvot. Asetuksen 1256/1992 mukaisia L3- ja L4-luokan moottoripyöriä eikä L1- ja L2-luokan mopoja luettaisi tämän asetuksen soveltamisalassa tarkoitettuihin ajoneuvoihin. Liitteen 1 kohtaa 3 autojen korjausmaalaus sovellettaisiin samojen ajoneuvojen kuin kohdassa 5 on tarkoitettu, tai nii-

den osien korjausmaalaukseen tuotantolaitosten ulkopuolella tai alkuperäiseen maalaukseen maaleilla, jotka vastaisivat tyypiltään korjausmaaleja. Asetuksessa 1256/1992 luokkiin O1- O4 kuuluvien perävaunujen maalaukseen sovellettaisiin korjausmaalaukselle säädettyjä päästöraja-arvoja. Traktoreita ja työkoneita ei luettaisi ajoneuvoihin, mutta niiden maalaus tai muu pinnoitus olisi kohdassa 5 tarkoitettua muiden metallipintojen maalausta tai pinnoitusta.

Asetuksen liitteen 1 päästöraja-arvot määräytyisivät sen mukaisesti, miten maalattava kohde olisi määritelty. M- ja N-luokan ajoneuvojen maalaukseen, jos liuottimien kulutus olisi enemmän kuin 15 t/a, sovellettaisiin taulukon 5d päästöraja-arvoja. Jos liuottimien kulutus toiminnossa olisi enintään 15 t/a, sovellettaisiin korjausmaalaukselle säädettyjä eli taulukon 3 päästöraja-arvoja. M- ja N-luokan ajoneuvojen korjausmaalaukseen tai tähän rinnastettavaan alkuperäiseen maalaukseen korjaustyypisillä materiaaleilla tuotantolaitosten ulkopuolella sovellettaisiin taulukon 3 päästöraja-arvoja. Traktoreiden tai muiden työkoneiden, lentokoneiden, laivojen taikka juna-vaunujen maalaus olisi kohdassa 5 tarkoitettua metallipintojen maalausta ja siihen sovellettaisiin taulukon 5a päästöraja-arvoja, jos liuottimien kulutus olisi yli 5 t/a.

O-luokan perävaunut määriteltäisiin ajoneuvoiksi liitteen 1 kohdassa 5, mutta niiden maalaustoiminnasta aiheutuvien päästöjen rajoittamisessa sovellettaisiin kuitenkin kohdan 3 ajoneuvojen korjausmaalaukselle säädettyjä päästörajoituksia.

Soveltamisalaa laajennettaisiin korjausmaalausta harjoittavien toimintojen osalta siten, että asetusta sovellettaisiin kaikkiin korjausmaalausta harjoittaviin toimintoihin, kun direktiivin mukaan vain enemmän kuin 500 kiloa liuottimia käyttävät korjausmaalaamot kuuluisivat soveltamisalaan. Suomessa suurin osa korjausmaalausta harjoittavista yrityksistä on 1-3 hengen yrityksiä, joissa liuottimien kulutus useimmissa ylittää 500 kilon rajan. Tämän rajan asettaminen saattaisi johtaa kilpailutilanteen vääristymiseen ja toiminnan harjoittajien erilaiseen kohteluun suhteessa päästöjen vähennysvelvoitteisiin jopa samankokoisessa yrityksessä riippuen täysin siitä, kuinka paljon korjausmaalausta vuodessa tehdään. Vähentämisohjelman käyttö on ilmeisesti ainoa keino saavuttaa asetuksen tavoitteet, mikä tarkoittaisi siirtymistä vähemmän liuottimia sisältävien maalien käyttöön ja mahdollisesti maalaustekniikan muuttamista.

Määritelmät

Sellaisia käsitteitä, kuten toiminnanharjoittaja, ympäristölupa tai merkitseminen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään, jotka on jo määritelty ympäristönsuojelulaissa ei määriteltäisi tässä asetuksessa. Asetuksen 2 §:n 9 ja 10 kohtien aineen ja valmiin määritelmät noudattelisivat kemikaaliasetuksen (675/1993) määritelmiä.

Haihtuva orgaaninen yhdiste määriteltäisiin 2 §:n 11 kohdassa yhdisteeksi, jonka höyrynpaine 293,15 K (20°C) lämpötilassa olisi vähintään 0,01 kPa tai jolla on vastaava haihtuvuus käyttöolosuhteissa (esimerkiksi korkeammassa lämpötilassa tai paineessa).

Olennainen muutos määriteltäisiin 2 §:n 4 kohdassa laitoksille, joissa orgaanisten liuottimien kulutus on enintään 150 kiloa tunnissa tai 200 tonnia vuodessa. IPPC-

direktiiviä sovelletaan laitoksiin ja toimintoihin, joissa liuottimien kulutus ylittää edellä mainitut määrät ja näiden laitosten olennaiseen muutokseen sovellettaisiin ympäristönsuojelulain 28 §:n säännöksiä. Olennaisella muutoksella tarkoitettaisiin pienellä laitoksella 25 %:n päästöjen kasvuun johtavaa laskennallisen kapasiteetin muutosta ja muilla laitoksilla paitsi IPPC-laitoksilla 10 %:n päästöjen kasvuun johtavaa laskennallisen kapasiteetin muutosta. Laskennallisella kapasiteetilla tarkoitettaisiin tässä esimerkiksi suunniteltua tuotannon muutosta, kuten uuden painatuslinjan tai maalauslinjan rakentamista, jolloin maalien tai painovärien käyttö lisääntyy niin paljon, että päästöt ilmaan kasvavat.

Poistokaasuilla tarkoitettaisiin 2 §:n 5 kohdassa päästöä, joka vapautuu ilmaan poistoputkesta tai puhdistinlaitteistosta. Poistokaasupäästöille määrättäisiin liitteessä 1 päästöraja-arvot, jotka ilmaistaisiin milligrammoina orgaanista kokonaishiiltä (mg C) normaalikuutiometrissä (Nm³). Hajapäästöillä tarkoitettaisiin sellaisia liuottimien käytöstä aiheutuvia päästöjä ilmaan, joita ei voitaisi koota tai käsitellä hallitusti. Eli kaikki muut päästöt kuin poistokaasupäästöt olisivat hajapäästöjä. Tällaisia ovat ikkunoiden, ovien, tuuletusaukkojen ja muiden vastaavien aukkojen kautta ulkoilmaan pääsevät haihtuvat orgaaniset yhdisteet. Yleisilmanvaihdon päästöt voivat olla joko hajapäästöjä tai poistokaasupäästöjä. Jos yleisilmanvaihdon päästöt koottaisiin poistoputkeen ja niitä ei katsottaisi hajapäästöiksi, niin päästöihin tulisi soveltaa poistokaasun päästöraja-arvoja ellei laitos laatisi vähentämishjelmaa ja noudattaisi sitä. Hajapäästöihin ei myöskään luettaisi kerätyn jätteen sisältämiä orgaanisia liuottimia eikä jätevesien käsittelyssä talteen otettuja taikka hävitettyjä orgaanisia liuottimia tai yhdisteitä. Kaupallista arvoa omaavien valmisteiden tai tuotteiden sisältämiä liuottimia ei myöskään laskettaisi hajapäästöihin, joka myös joissakin kohdin erikseen todetaan. Muun muassa liitteen 1 kohdassa 12 maalien, lakkojen, painovärien ja muiden pinnoitteiden sekä liimojen valmistus, kohdassa 13 kumin jalostus ja kohdassa 15 lääketeollisuus todetaan, ettei hajapäästöihin lasketa liuotinta, joka myydään osana valmistetta suljetussa pakkauksessa Hajapäästöille määrättäisiin liitteessä 1 raja-arvot, jotka ilmaistaisiin prosentteina (%) käytetyistä liuottimista. Kokonaispäästöön sisältyisivät kaikki toiminnan eri vaiheista aiheutuvat päästöt ilmaan eli poistokaasupäästöjen ja hajapäästöjen määrä yhteensä.

Liuottimien käyttöön (2 § kohta 19) laskettaisiin kaikki toiminnassa käytettävät orgaaniset liuottimet: laitteistojen puhdistukseen käytettävät liuottimet, käytettävien valmisteiden tai tuotteiden (maalien, lakkojen, liimojen, painovärien) sisältämät orgaaniset liuottimet sekä toiminnassa kierrätettävät liuottimet, jollei asiasta erikseen säädetä asetuksen vastaavassa kohdassa.

Luvanvaraisuus ja ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitseminen

Asetuksen 3 §:ssä olisi lueteltu liitteen 1 taulukoissa mainitut laitokset, joiden olisi haettava ympäristönsuojelulain 28 §:ssä tarkoitettu ympäristölupa. Mainitut laitokset voivat olla luvanvaraisia myös ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n jonkin muun kuin 6 kohdan nojalla. Ehdotettavan asetuksen mukainen luvanvaraisuus täydentäisi ympäristönsuojeluasetusta ja määrittäisi, milloin luvanvaraisen laitoksen päästöjen rajoittamiseen sovellettaisiin VOC-asetuksen säännöksiä. Näiden laitosten olisi haettava ympäristölupa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2004, ellei niillä jo olisi lupaa, jossa ehdotetun asetuksen säännöksiä olisi sovellettu tai elleivät ne jo olisi hakenet lupaa aikaisemmin.

Soveltamisalaan kuuluminen määräytyisi liuottimien kulutuksen nojalla, joka määriteltäisiin tässä asetuksessa 12 kuukauden tai kalenterivuoden aikana käytettyjen liuottimien määränä, josta ei vähennettäisi tuotteisiin sitoutuvaa osuutta, vaan ainoastaan uudelleen käyttöä varten talteen otetut liuottimet.

Ympäristönsuojeluasetusta ehdotetaan tässä yhteydessä muutettavaksi siten, että luvanvaraisuutta koskevassa asetuksen 1 §:n 6 kohdassa viitattaisiin nyt ehdotettavan VOC-päästöjen rajoittamisesta annettavan asetuksen 3 §:ään, jossa luvanvaraiset laitokset olisi yksityiskohtaisesti lueteltu asetuksen 3 §:n luvanvaraisten laitosten luettelolla on haluttu antaa asetuksen käyttäjälle tietoa siitä, onko laitos luvanvarainen vai ilmoitetaanko toiminta merkittäväksi tietojärjestelmään. Muutosehdotus sisältäisi myös säännökset siitä, milloin viimeistään lupa olisi haettava olemassa olevalle toiminnolle.

Tämän asetuksen mukaisten toimintojen lupa-asiat käsittelee joko alueellinen ympäristökeskus tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen sen mukaisesti kuin lupaviranomaisten toimivallasta säädettäisiin muutettavassa ympäristönsuojeluasetuksessa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee sellaisten orgaanisia liuottimia käyttävien laitosten luvat, joissa liuottimien kulutus on alle 50 tonnia vuodessa tai alle 100 kiloa tunnissa. Laitosten, jossa liuottimien kulutus on edellä mainittua suurempi, luvat käsittelee alueellinen ympäristökeskus.

Klooratuilla liuottimilla rasvanpoistoa harjoittavat laitokset olisivat ehdotuksen mukaan aina luvanvaraisia, samoin luvanvaraisia olisivat kaikki asetuksen soveltamisalaan kuuluvat painotalot sekä liuottimia enemmän kuin 10 tonnia tai joissakin tapauksissa enemmän kuin 15 tonnia vuodessa kuluttavat toiminnot.

Oleellinen muutos toiminnossa tai laitoksessa ei välttämättä aloittaisi uutta lupamenettelyä, vaan harkinta tehtäisiin ympäristönsuojelulain 28 §:n 3 momentin nojalla.

Ehdotuksen 4 §:ssä säädettäisiin toiminnoista, jotka olisi ilmoitettava merkittäväksi ympäristönsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitseminen kohdistettaisiin asetuksen soveltamisalan laitoksille, joissa liuottimien kulutus toiminnosta riippuen olisi enintään 10 tai 15 tonnia vuodessa. Menettely olisi lupamenettelyä kevyempi ja toiminnan harjoittajan olisi ilmoitettava, kuinka asetuksen vaatimuksia noudatettaisiin toiminnossa. Toiminnan harjoittajan tulisi jättää ilmoitus näiden toimintojen merkitsemisestä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2004.

Toiminnan harjoittajille, jotka ilmoittaisivat toiminnan merkittäväksi ympäristönsuojelun tietojärjestelmään, säädettäisiin asetuksen 14 §:ssä velvoite toimittaa valvonnan kannalta tarpeelliset edellistä vuotta koskevat tiedot vuosittain kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tavoitteena on laatia valvontatietoja koskeva lomake, joka helpottaisi toiminnanharjoittajien ja kunnan viranomaisten työtä. Jos tietojärjestelmään merkittävä laitos ei toimisi ilmoituksen mukaisesti, niin kunnan ympäristölupaviranomainen voisi ympäristönsuojelulain keinoin puuttua asiaan.

Kemialliset pesulat voisivat ehdotuksen 5 §:n poikkeussäännöksen nojalla vapautua luvanvaraisuudesta, jos ne voivat osoittaa, että niiden toiminnasta ei aiheutuisi pääs-

töjä ilmaan tai vesiin ja että toiminnasta kertyvät ongelmajätteet käsiteltäisiin asianmukaisesti. Tällöin ne tulisi ilmoittaa merkittäviksi ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Kemiallisten pesuloiden toiminnoista ilmoitus alueelliselle ympäristökeskukselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitsemistä varten tulisi kuitenkin tehdä kesäkuun loppuun 2004 mennessä eli puoli vuotta aiemmin kuin muista toiminnoista. Tällöin alueellisille ympäristökeskuksille jäisi aikaa tarkistaa, olisivatko edellytykset luvanvaraisuudesta poikkeamiselle olemassa. Jos edellytykset täyttyvät, niin alueellinen ympäristökeskus merkitsee toiminnon ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Jos edellytyksiä ei ole, niin alueellinen ympäristökeskus siirtää asian kuntaan, jolloin valvontaviranomaisen olisi ilmoitettava kirjallisesti toiminnanharjoittajalle asiasta ja samalla määrättävä, mihin mennessä lupa on haettava. Luvan hakemiselle myönnetty määräaika ei kuitenkaan saisi olla pidempi kuin muillekaan luvanvaraisille laitoksille eli lupa olisi määrättävä haettavaksi viimeistään joulukuun 31. päivään 2004 mennessä.

Käytännössä 5 §:n mukainen luvanvaraisuudesta vapautuminen tarkoittaisi sitä, että kemiallista pesua suoritetaan vain suljetuissa koneissa, jossa liuottimena käytettävä perkloorietyleeni tai muu haihtuva orgaaninen liuotin kierrätetään suljetussa prosessissa. Markkinoilla olevat uudet pesukoneet sisältävät muun muassa aktiivihii-lisuodattimen, jolla liuotin otetaan talteen, liuottimen suljetun täytön koneeseen mahdollistavat järjestelmän sekä suljetut astiat tislusjätteelle. Sen lisäksi, että koneen tulisi täyttää tietyt vaatimukset, luvanvaraisuudesta vapautuminen edellyttäisi kirjanpitoa liuottimien käytöstä, sekä kontaktivesien ja jätteiden määristä ja käsittelytavoista sekä vuosittaista raportointia valvontaviranomaiselle. Vuosittaisessa raportissa tulisi myös laskelmin tai muilla keinoin osoittaa, miten asetuksessa määrätty raja-arvo olisi noudatettu.

Jos olemassa oleva kemiallinen pesula olisi tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella, ei poikkeusta luvanvaraisuudesta voitaisi käyttää, vaan pesulan olisi haettava lupaa joulukuun 31. päivään 2004 mennessä.

Päästöjen rajoittaminen

Laitoksen, johon asetusta sovellettaisiin, olisi ehdotuksen 6 §:n nojalla noudatettava joko liitteessä 1 säädettyjä poistokaasujen päästöraja-arvoa ja hajapäästöjen raja-arvoa tai kokonaispäästöraja-arvoa, jos sellainen olisi annettu taikka ehdotuksen 8 §:ssä ja liitteessä 2 määriteltä päästöjen vähentämishjelmaa.

Useimmille toiminnoille, kuten taulukossa 1 tarkoitetuille erilaisille painatustoiminnoille ja taulukoissa 5a ja 5b tarkoitetuille erilaisille maalaus- ja pinnoitustoiminnoille, annettaisiin liitteessä vain poistokaasujen päästöraja-arvo ja hajapäästöjen raja-arvo. Poistokaasujen päästöraja-arvojen, kuten 100 tai 50 mg C/Nm³, saavuttaminen edellyttäisi lähes aina, että laitos varustettaisiin poistokaasujen puhdistuslaitteistolla. Kokonaispäästöraja-arvo annettaisiin muun muassa taulukossa 5c tarkoitettulle nahan viimeistelylle, taulukossa 5d tarkoitettulle ajoneuvojen maalaukselle sekä taulukossa 10 tarkoitettulle puun ja muovin laminoinnille. Kokonaispäästöraja-arvoon, kuten esimerkiksi ajoneuvojen maalaukselle annettuun raja-arvoon 45 g/m² tai 1,3 kg/kori

ja 33 g/ m² sisältyisi toiminnan kaikkien vaiheiden (pohjamaalaus, pintamaalaus, maalauslaitteiston puhdistus) haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöt.

Joillekin asetuksen soveltamisalaan kuuluvia toimintoja harjoittaville laitoksille, kuten taulukossa 12 tarkoitettulle maalien, lakkojen, liimojen ja painovärien valmistukselle sekä taulukossa 15 tarkoitettulle lääketieteellisyydelle annettaisiin poistokaasupäästöjen ja hajapäästöjen raja-arvot sekä kokonaispäästöraja-arvo. Tällöin laitos voisi itse valita, noudattaisiko se annettua kokonaispäästöraja-arvoa vai poistokaasupäästöjen ja hajapäästöjen raja-arvoja. Jos asetuksessa säädetty raja-arvo on toinen kuin mikä laitoksen lupamääräyksissä on annettu, olisi lupamenettelyssä pyrittävä löytämään lupaviranomaisen kanssa ratkaisu asiaan. Tässä asetuksessa säädettäisiin päästöjen rajoittamisen vähimmäisvaatimuksista. Ympäristönsuojelulain 51 §:ssä on säädetty, milloin lupamääräys voi olla asetuksessa säädettyä vähimmäistason vaatimusta ankarampi.

Kemiallisille pesuloille säädettäisiin asetuksella kokonaispäästörajaksi 20 g/kg. Tätä päästöraja-arvoa sovellettaisiin kaikkiin kemiallisiin pesuloihin pesukoneiden lukumäärästä riippumatta. Päästöraja-arvolla tarkoitettaisiin liuottimien määrää grammoina puhdasta pyykkikiloa kohden. Päästörajan laskemiseksi tarvittaisiin tiedot liuottimien käytöstä tietynä ajanjaksona (viikko, kuukausi, vuosi). Käytetyn liuottimen määrän ja samana ajanjaksona pestyn puhtaan pyykin määrän suhde kertoisi, saavutettaisiinko toiminnalle säädetty päästöraja-arvo. Kemialliseen pesuun ei sovellettaisi 10 §:ssä säädettyä halogenoitujen orgaanisten yhdisteiden päästöraja-arvoa.

Ehdotuksen 6 §:n 3 momentin mukaan luvanvaraisessa laitoksessa tai toiminnossa olisi mahdollista olla noudattamatta liitteessä 1 määrättyjä hajapäästöjen raja-arvoja, jos raja-arvon noudattaminen ei ole teknisesti ja taloudellisesti mahdollista. Toiminnan harjoittajan on tällöin osoitettava lupaviranomaiselle, että toiminnossa sovelletaan parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Tietojärjestelmään merkittävälle laitokselle tätä mahdollisuutta ei olisi, koska menettelyyn ei sisälly lupakäsittelyä. Toisaalta on todennäköistä että tietojärjestelmään merkittäviksi tarkoitettut toiminnot tai laitokset, joissa liuottimien kulutus on enintään 10 tai 15 tonnia vuodessa, käyttäisivät lähes aina päästöjen vähentämishjelmaa päästöjen vähentämiseksi, jolloin hajapäästöjen raja-arvoa käytettäisiin vain tavoitepäästön laskennassa.

Olemassa olevilla luvanvaraisilla laitoksilla olisi ehdotuksen 6 §:n 5 momentin mukaan mahdollista olla noudattamatta liitteen 1 taulukoiden poistokaasujen päästöraja-arvo 12 vuoden ajan asetuksen voimaantulosta, jos laitoksella olisi jo otettu käyttöön päästöjen puhdistustekniikkaa ja sillä saavutettaisiin tietty päästöjen taso, joka on määritelty 6 §:n 5 momentissa. Kokonaispäästöjen tulisi kuitenkin näissäkin laitoksissa tai toiminnoissa olla sama kuin mikä saavutettaisiin, jos laitokseen tai toimintoon sovellettaisiin asetuksen vaatimuksia.

Ehdotuksen 7 §:ssä säädettäisiin olennaisesta muutoksesta. Jos laitoksen toiminta muuttuisi olennaisesti tai jos laitos olennaisen muutoksen jälkeen tulisi soveltamisalan piiriin ensimmäisen kerran, niin olennaisen muutoksen kohteena olevaa osaa pidettäisiin uutena laitoksena, jolloin sen olisi toiminnan aloittamisesta lähtien täytettävä asetuksen vaatimukset. Olennainen muutos ei välttämättä aloittaisi uutta lupaprosessia, vaan harkinta tehtäisiin ympäristönsuojelulain 28 §:n 3 momentin nojalla. Riippumatta siitä, johtaisiko muutos uuteen lupakäsittelyyn vai ei, tulisi olennai-

sen muutoksen kohteena olevassa toiminnossa noudattaa tässä asetuksessa säädettyjä päästöraja-arvoja tai vähennyssuunnitelmaa taikka muita vaatimuksia.

Jos laitoksessa harjoitetaan useampaa kuin yhtä asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa toimintoa, niin ehdotuksen 11 §:n mukaan asetuksen päästöraja-arvoja ja muita säännöksiä voitaisiin soveltaa kuhunkin toimintoon erikseen. Laitoksessa voitaisiin noudattaa myös kokonaispäästörajaa, joka saataisiin laskemalla kustakin toiminnosta aiheutuvat päästöt yhteen ja sen jälkeen valitsemalla toimet, joilla tähän vähennykseen päästäisiin. Kunkin toiminnon päästöt vuodessa laskettaisiin olettaen, että kussakin toiminnossa noudatettaisiin liitteen 1 päästöraja-arvoja (poistokaasun + hajapäästöjen raja-arvo tai kokonaispäästöraja-arvo).

Eri toimintoihin kuuluvan liuottimien kulutuksen selvittäminen ja sen määrittäminen, mihin toimintoihin asetusta sovellettaisiin saattaa tuottaa vaikeuksia, jos prosessit ovat peräkkäin suoritettavia ja jos samoja liuottimia käytetään useissa toiminnoissa kuten esimerkiksi pintojen puhdistuksessa, maalauksessa ja laitteistojen puhdistuksessa. Jos näillä toiminnoilla voitaisiin katsoa olevan selvä toiminnallinen yhteys, niin asetusta voitaisiin jopa soveltaa kaikkiin näihin toimintoihin riippumatta siitä, ylittyykö vain yhdelle vai useammalle toiminnolle liitteessä 1 asetettu liuottimien kulutuksen määrä eli toimintoja pidettäisiin laitoskokonaisuutena, joka on määritelty ehdotuksen 2 §:n alakohdassa 1 kohdassa. Näissä tilanteissa kokonaispäästörajan käyttäminen antaisi joustavuutta päästöjen rajoittamiseen. Päästöjen vähentämishjelmaa, jos se olisi mahdollista, voitaisiin myös käyttää sen selvittämiseksi, onko päästöjä vähennettävä. Jos laitos käyttäisi 9 ja 10 §:ssä tarkoitettuja aineita, näiden aineiden käytön päästöille annettuja erityisiä päästöraja-arvoja olisi noudatettava kussakin toiminnossa erikseen.

Päästöjen vähentämishjelma

Ehdotuksen 8 §:ssä ja liitteessä 2 määriteltyä päästöjen vähentämishjelmaa voitaisiin käyttää päästöjen vähentämiseksi päästörajoiden sijaan laitoksissa, joissa käytetään maaleja, pinnoitteita, lakkoja, liimoja tai painovärejä tai tuotteita, joiden kiintoainepitoisuutta voidaan kasvattaa. Vähentämishjelman tarkoituksena olisi antaa toiminnanharjoittajalle mahdollisuus toteuttaa päästöjen vähentäminen laitokselle muilla keinoin kuitenkin siten, että laitoksessa saavutettaisiin sama päästöjen vähennemä kuin jos liitteen 1 taulukoissa säädettyjä päästöraja-arvoja noudatettaisiin. Asetuksessa määrättäisiin ajankohta, johon mennessä päästöjen tavoitearvo olisi saavutettava. Samoin määrättäisiin ajankohta, johon mennessä olisi saavutettava päästöjen vähentämisessä taso, joka olisi 1,5 kertaa tavoitearvo (välitavoite). Uusille toimintoille tavoitearvo on saavutettava lokakuun loppuun 2004 loppuun mennessä ja välitavoite olisi saavutettava toiminnan alkaessa. Olemassa oleville toimintoille välitavoite olisi saavutettava lokakuun loppuun 2005 mennessä ja lopullinen tavoite lokakuun loppuun 2007 mennessä .

Päästöjen vähentämishjelmaa varten laskettaisiin laitoksessa vuodessa käytettyjen tuotteiden kuiva-aineiden kokonaismäärä. Vertailupäästö laskettaisiin kertomalla saatu vuosittainen kuiva-ainemäärä liitteessä 2 annetulla kutakin toimintoa koskevalla kertoimella. Nämä kertoimet kuvaavat kussakin toiminnossa käytettävän perinteisen liuotepohjaisen tuotteen liuottimen ja kuiva-aineen määrän suhdetta. Esimerkiksi puupintojen maalaukselle annettu kerroin 4 tarkoittaa, että käytettävän maalin liuote-

pitoisuus on 80 % ja kuiva-ainepitoisuus on 20 %. Vastaavasti kerroin 3 tarkoittaisi, että tuotteen liuotepitoisuus olisi 75 % ja kuiva-ainepitoisuus 25 %.

Ympäristölupaviranomainen tai tietojärjestelmään merkittävälle laitokselle tai toiminnolle valvontaviranomainen, voisi antaa laitokselle mahdollisuuden käyttää muitakin kertoimia, jos siihen olisi selkeä peruste. Tilanteessa, jos laitoksessa harjoitettaisiin useampaa kuin yhtä asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa, saattaisi olla tarpeen mukauttaa liitteen 2 kertoimia.

Tavoitepäästö olisi tietty prosenttiosuus vertailupäästöstä. Tämä saataisiin kertomalla vertailupäästö prosenttiluvulla, joka olisi (liitteessä 1 annettu hajapäästöjen raja-arvo + 15)% pienillä laitoksilla ja (hajapäästöjen raja-arvo + 5)% kaikilla muilla laitoksilla. Tavoitepäästö olisi siis se määrä liuottimia, joita toiminnosta saisi päästää ilmaan vähentämishjelman toteuttamisen jälkeen. Liitteen 1 taulukoissa säädetty hajapäästöjen raja-arvo, jota tavoitepäästön laskennassa myös käytetään, säätää, kuinka monta prosenttia käytetyistä liuottimista voi toiminnasta päästää ilmaan sen jälkeen, kun laitoksen poistokaasut puhdistetaan ja ne täyttävät liitteen 1 taulukossa määrätyn poistokaasujen päästörajan. Tavoitepäästön laskennassa hajapäästöjen raja-arvoon lisättävä 5 tai 15 prosentin osuus vastaa sitä päästöä, joka toiminnosta pääsee ilmaan, kun poistokaasut puhdistetaan. Tässä on oletettu, että pienellä laitoksella puhdistinlaitteen erotustehokkuus olisi 85 %, jolloin ulostuleva päästö olisi 15 % ja muilla laitoksilla erotustehokkuus olisi 95 %, jolloin vastaavasti päästö ilmaan olisi 5 %.

Toiminnassa käytettyjen liuottimien määrän ja tavoitepäästön erotus ilmaisisi sen määrän, kuinka paljon liuottimien käyttöä tulisi toiminnassa vähentää lokakuun loppuun 2007 mennessä. Toiminnanharjoittaja voisi itse valita ne toimet, joita tekee tavoitepäästön saavuttamiseksi. Tarkoitus kuitenkin on, että ensisijaisesti pyrittäisiin löytämään runsaasti liuottimia sisältäville tuotteille vähemmän liuottimia sisältäviä, vesiohenteisia tai täysin liuotteettomia vaihtoehtoja.

Jos laitoksessa on jo siirrytty käyttämään vähemmän liuotteita sisältäviä maaleja tai muita tuotteita, vähentämishjelman avulla voitaisiin selvittää, tarvitseeko laitoksella tehdä lisätoimia päästöjen vähentämiseksi. Jos vähentämishjelmalla laskettu tavoitepäästö olisi yhtä suuri tai suurempi kuin toiminnossa käytettävien liuottimien kokonaismäärä, katsottaisiin asetuksen päästöjen vähentämisvelvoitteet saavutetuiksi, ellei muista asetuksen kohdista muuta johdu.

Toiminnanharjoittajan tulisi esittää vähentämishjelma lupahakemuksen yhteydessä tai ilmoitettaessa toiminta merkittäväksi ympäristönsuojelun tietojärjestelmään eli viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2004.

Vähentämishjelman laatiminen ja noudattaminen olisi todennäköisesti ainoa toteutuskelpoinen ratkaisu useimmille 5-20 tonnia liuottimia käyttäville laitoksille ja toiminnoille. Kaikkiin autojen korjausmaalausta harjoittaviin toimintoihin sovellettaisiin asetusta. Suurin osa näistä toimijoista on pieniä muutaman henkilön yrityksiä, joille asetuksessa säädetyn 50 mg C/Nm^3 poistokaasun päästöraja-arvon saavuttamiseksi edellytettävän puhdistinlaitteen hankkiminen olisi mahdotonta. Vähentämishjelman avulla toiminnanharjoittaja voisi laskea käyttämiensä tuotteiden ja puhdistusliuottimien perusteella päästöjen tavoitearvon, jota sitten voitaisiin verrata nykyiseen

liuottimien kulutukseen ja saada selville, onko liuottimien käyttöä (päästöjä ilmaan) vähennettävä ja kuinka paljon.

Seuraavassa on laskennallinen esimerkki vähentämishjelman käytöstä maalaustoiminnassa. Esimerkissä ei ole otettu huomioon kuiva-aineiden ja liuottimien tiheyksiä.

Esimerkki vähentämishjelman käytöstä metallipintojen maalauksessa, jossa liuottimien kulutus on enemmän kuin 5 tonnia vuodessa, mutta vähemmän kuin 15 tonnia vuodessa (liitteen 1 kohta 5 ja taulukko 5a):

Maalit	kulutus t/a	kuiva-ainepitoisuus	kuiva-ainemäärä t/a	liuottimien määrä t/a
maali 1	12 t/a	40 %	4,8 t/a	7,2 t/a
maali 2	6 t/a	35 %	2,1 t/a	3,9 t/a
pesuliuottimet				2 t/a

Laitoksessa kuiva-aineiden määrä olisi 6,9 t/a ja liuottimien kulutus 13,1 t/a.

Vertailupäästöt ja tavoitepäästö laskettaisiin liitteessä 2 olevan ohjeistuksen mukaisesti.

Vertailupäästöt (ARE) olisivat yhtä suuret kuin käytettyjen tuotteiden kiintoainemäärät (kuiva-ainemäärät) kerrottuna kertoimella, joka olisi annettu liitteen 2 taulukossa 2.1. Metallipintojen maalaukselle käytettäisiin muulle pinnoitukselle annettua kerrointa eli kerrointa 1,5.

$$\text{ARE} = 1,5 \times 6,9 \text{ t/a} = 10,35 \text{ t/a}$$

Tavoitepäästö (TE) olisi tietty prosenttiosuus vertailupäästöstä.

Liitteen 1 taulukossa 5a laitokselle, jonka liuottimien kulutus olisi 5-15 t/a, hajapäästöjen raja-arvoksi olisi säädetty 25 %. Tällöin tavoitepäästö olisi (15 + hajapäästöjen raja-arvo) % eli 40 % vertailupäästöstä.

$$\text{TE} = 0,40 \times 10,35 \text{ t/a} = 4,14 \text{ t/a}$$

Tavoitepäästö kertoisi sen määrän liuottimia, jonka laitos saisi päästää ilmaan, jotta päästäisiin samaan päästöjen vähennykseen kuin jos toiminnassa sovellettaisiin liitteen 1 taulukossa 5a säädettyjä päästöraja-arvoja.

Liuottimien kulutus laitoksilla nykytilanteessa oli 13,1 t/a, jolloin liuottimien käyttöä olisi vähennettävä nykyisen kulutuksen ja tavoitepäästön erotusta (13,1-4,14) t/a vastaava määrä eli 8,96 tonnia vuodessa.

Jos tavoitepäästö olisi suurempi kuin liuottimien määrä lähtötilanteessa, toiminnassa ei tarvitsisi tehdä päästöjen vähennystoimia asetuksen vaatimusten täyttämiseksi.

Erityiset päästöraja-arvot

Asetuksen 9 ja 10 §:ssä säädettäisiin erikseen päästöraja-arvot tietyille terveydellistä haittaa tai vaaraa aiheuttavien aineiden käytön päästöille. Aineet, jotka sisältämiensä haihtuvien orgaanisten yhdisteiden vuoksi olisi luokiteltu syöpää aiheuttaviksi, perimää vaurioittaviksi tai lisääntymiselle vaarallisiksi ja joille olisi osoitettu ja joissa olisi oltava vaaralausekkeet R45, R46, R49, R60, R61 olisi korvattava mahdollisimman pian vähemmän haitallisilla aineilla tai valmisteilla. Vaaralausekkeella R40 merkittyjen halogenoitujen orgaanisten yhdisteiden käytöstä aiheutuville päästöille säädettäisiin erikseen päästöraja-arvo. Asetuksessa ei lueteltaisi näitä aineita, vaan toiminnan harjoittajan tulisi itse olla selvillä näiden aineiden mahdollisesta käytöstä. Jos jokin aine tulevaisuudessa merkittäisiin edellä mainituilla vaaralausekkeilla, olisi laitoksella mahdollisimman pian noudatettava näiden aineiden käytöstä aiheutuville päästöille säädettyjä päästöraja-arvoja.

Terveydelle haitalliset aineet olisi ensisijaisesti pyrittävä korvaamaan muilla vähemmän haitallisilla aineilla tai yhdisteillä. Jos tämä ei olisi mahdollista, niin asetuksessa säädettäisiin tiukat päästöraja-arvot näiden yhdisteiden käytön aiheuttamille päästöille ilmaan. Päästöraja-arvot viittaisivat yksittäisten orgaanisten yhdisteiden massojen summaan eikä kokonaishiileen kuten liitteessä 1 säädetyt poistokaasujen päästöraja-arvot.

Jos vaaralausekkeilla merkittyjä aineita käytettäisiin toiminnassa, johon asetusta sovellettaisiin, olisi näitä erityisiä päästöraja-arvoja noudatettava riippumatta siitä, noudattaisiko laitos liitteen 1 mukaisia päästöraja-arvoja tai liitteen 2 mukaista päästöjen vähentämishjelmaa taikka kansallisessa suunnitelmassa hyväksytyjä vähentämisvelvoitteita.

Euroopan yhteisöjen komissiolle on asetettu nyt täytäntöön pantavassa direktiivissä velvoite varmistaa, että edellä mainittuja aineita tai valmisteita käyttävät toiminnot vaihtavat tietoja näiden orgaanisten aineiden ja mahdollisesti korvaavien aineiden käytöstä. Komission tulisi arvioida tietojen vaihdon ja korvaavien aineiden vaikuttavuutta ja julkaista toimintakohtaisia ohjeita tietojen vaihdon jälkeen. Kun komissio olisi julkaissut ohjeet, niin ne olisi otettava huomioon ympäristölupia myönnettäessä ja annettaessa yleisiä säännöksiä.

Kansallinen suunnitelma

Kansallinen suunnitelma voitaisiin ehdotuksen 12 §:n mukaisesti laatia olemassa olevien laitosten VOC-päästöjen vähentämiseksi. Se voitaisiin esittää milloin tahansa kuitenkin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2004. Ehdotuksen suunnitelmaksi laatisi asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa toimintoa tai toimintoja edustava tai niiden nimeämä elin tai taho, joka myös esittäisi ehdotuksen suunnitelmaksi ympäristöministeriölle ja toimisi yhteystahona asiassa. Tällainen taho voisi olla esimerkiksi jotakin toimintoa edustava teollisuusjärjestö.

Suunnitelmaan kuuluvien laitosten päästöjen olisi vähennyttävä saman verran kuin jos päästöraja-arvoja olisi noudatettu näissä laitoksissa ja samassa aikataulussa eli suunnitelman mukainen vähennys olisi saavutettava viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2007. Jos laitos olisi ympäristönsuojelulain mukaan luvanvarainen, laitoksen kuu-

luminen kansalliseen suunnitelmaan ei poistaisi luvanvaraisuutta, joka olisi määräytynyt muilla perusteilla.

Kansallista suunnitelmaa ei voitaisi laatia kemiallista pesua harjoittaville eikä kloorattuilla liuottimilla pintoja puhdistaville laitoksille. Kloorattujen tai muiden halogeenoitujen liuottimien, jotka olisi merkitty vaaralausekkeella R40, käytöstä aiheutuville päästöille olisi erikseen säädetty päästöraja-arvot, joita olisi noudatettava, jollei näiden liuottimien käytöstä voitaisi luopua.

Suunnitelmassa tulisi yksityiskohtaisesti esittää siihen kuuluvat laitokset ja toimialat, laitosten lukumäärä, päästöt ja päästöjen vähentämistavoitteet ja niiden laskentaperusteet. Lisäksi suunnitelmassa tulisi asettaa sitovia välitavoitteita ja esittää yksityiskohtaisesti se, miten päästöjen vähentymistä ja toteutumista seurataan. Suunnitelmaan tulisi kuulua kaikki toimialan laitokset, jotka tulisivat asetuksen soveltamisalaan. Suunnitelma ei olisi vapaaehtoinen, vaan tehtäisiin toimialakohtainen tai toimialakohtaiset sitoumukset kokonaispäästöjen vähentämiseksi. Se miten vaadittavat päästöjen vähennykset jaettaisiin laitosten kesken, jäisi ainakin osittain toiminnan harjoittajien päätettäväksi, mutta tavoitteet tulisi kirjata yksityiskohtaisesti, jotta vähennystavoitteiden toteutumista voitaisiin riittävästi seurata.

Kansallinen suunnitelma esitettäisiin ympäristöministeriölle, mutta sen hyväksyisi valtioneuvoston yleistunto ympäristöministeriön esittelystä. Hyväksyessään päätöksen valtioneuvosto nimeäisi kansallisen valvontaviranomaisen, jolle toteutumisen seuranta koskevat tiedot vuosittain olisi toimitettava ja joka valvoisi tavoitteiden täyttymistä.

Kansalliseen suunnitelmaan kuuluvan laitoksen luvassa mahdollisesti asetettavien lupamääräysten suhteesta suunnitelmassa asetettavaan vähimmäisvaatimukseen päästöjen rajoittamiseksi ei tässä asetuksessa säädettäisi, vaan se edellyttäisi ympäristönsuojelulain täydentämistä kansallisten suunnitelmien ja luvan välisistä suhteista, kuten on säädetty asetuksen vähimmäisvaatimuksen ja lupien välisestä suhteesta ympäristönsuojelulain 51 §:ssä.

Kansallisessa suunnitelmassa laitoksen päästöjen vähentämisvelvoitteet voisivat poiketa siitä, mitä tässä asetuksessa säädettäisiin vähimmäistason vaatimuksista, koska suunnitelma mahdollistaisi myös eräänlaisen päästökaupan laitosten välillä, jos niin sovittaisiin. Kansalliseen suunnitelmaan kuuluminen ei kuitenkaan poistaisi ympäristönsuojelulain ja –asetuksen nojalla määräytyvää luvanvaraisuutta, vaan suunnitelma antaisi mahdollisuuden toteuttaa tämän asetuksen mukaiset vähentämisvelvoitteet toisella tavoin.

Ympäristöministeriö toimittaisi kansallisen suunnitelman komissiolle, jolla olisi mahdollisuus puuttua asiaan, jos komissio ei saatujen tietojen perusteella olisi vakuuttunut siitä, että vähennystavoite saavutettaisiin määräajassa. Kansallinen suunnitelma tarkistuksineen olisi toimitettava komissiolle joka kolmas vuosi.

Päästöjen tarkkailu ja päästörajoitusten noudattaminen

Ehdotuksen 13 §:ssä säädettäisiin päästöjen tarkkailusta luvanvaraisissa laitoksissa. Ympäristölupaviranomainen määräisi laitoksen lupapäätöksessä, olisiko laitoksen päästöjä seurattava jatkuvatoimisin mittauksin vai riittääkö päästöjen tarkkailemiseksi kertaluontoiset mittaukset ja kirjanpito toiminnasta ja häiriötilanteista. Kuitenkin, jos laitoksen päästöt lopullisessa poistokohdassa eli esimerkiksi puhdistinlaitteen jälkeen olisivat suuremmat kuin 10 kiloa orgaanista kokonaishiiltä tunnissa, olisi laitoksen päästöjä seurattava jatkuvin mittauksin.

Jatkuvia mittauksia yleensä edellytettäisiin, jos laitoksen poistokaasujen pitoisuudelle on annettu päästöraja-arvo, jonka saavuttamiseksi on asennettu puhdistuslaite. Puhdistuslaite voi olla terminen tai katalyyttinen polttolaitteisto, pesuri tai adsorptio- tai membraanitekniikkaan perustuva laitteisto. Jatkuvia mittauksia päästöjen tarkkailemiseksi ei tulisi vaatia silloin, jos päästöjä ei puhdistettaisi teknisin laittein.

Kertaluonteisia mittauksia voitaisiin edellyttää suoritettavan tietyin aikaväleihin kuten esimerkiksi kerran vuodessa tai useammin, joka toinen tai joka kolmas vuosi. Kertaluontoisilla mittauksilla voitaisiin lähinnä selvittää, onko laitoksen päästöjen taso samaa luokkaa kuin aiempina vuosina tai selvittää esimerkiksi prosessimuutoksen vaikutuksia päästöihin. Varsinaista pitoisuutena annetun päästöraja-arvon seuranta ei kertaluontoisilla mittauksilla voitaisi tehdä.

Päästöraja-arvojen noudattamisesta sekä jatkuvissa että kertaluontoisissa mittauksissa säädettäisiin myös asetuksen 15 §:ssä.

Liite 1 Soveltamisala ja päästöraja-arvot

Asetuksen liitteessä 1 yhdistettäisiin täytäntöön pantavan direktiivin liite I (Soveltamisala) ja liite IIA (päästöraja-arvot) siten, että kussakin kohdassa ensin määritellään mihin toimintoihin raja-arvoja sovellettaisiin ja sen jälkeen taulukossa olisi määrätty soveltamisalaan kuuluvien laitosten päästöraja-arvot. Liitteessä 1 on 15 eri kohtaa ja joissakin kohdin kuten kohdassa 5 maalaus tai pinnoitus on 4 erilaista taulukkoa, joiden päästöraja-arvoja sovelletaan taulukossa määritellyn kohteen maalaukseen tai pinnoitukseen. Taulukkoa 5b sovelletaan puupintojen maalaukseen, jos liuottimen kulutus on yli 15 t/a, taulukkoa 5c nahan pinnoittamiseen, jos liuottimien kulutus on yli 10 t/a ja taulukkoa 5d henkilöautojen, paketti- ja kuorma-autojen sekä linja-autojen maalaukseen, jos liuottimien kulutus on yli 15 t/a. Taulukko 5a on eräänlainen kaatokohta, sillä sitä sovelletaan monien muiden erikseen määrittelemättömien pintojen kuten metallin, muovin, tekstiilien, folion ja paperin pinnoitukseen tai maalaukseen, jos liuottimien kulutus on yli 5 t/a.

Jos liitteen 1 taulukoissa on toiminnolle säädetty vain yksi hajapäästöjen raja-arvo, sitä sovellettaisiin sekä uusiin että olemassa oleviin laitoksiin. Esimerkiksi taulukossa 1 Heatset-rainoffset painatusta harjoittavalle laitokselle, jossa liuottimien kulutus olisi 15-25 t/a, säädettyä hajapäästöjen raja-arvoa 30 % tulisi noudattaa sekä uudessa että olemassa olevassa laitoksessa. Uudessa julkaisusyväpainossa, jossa liuottimien kulutus olisi yli 25 t/a, tulisi noudattaa 10 %:n hajapäästöraja-arvoa ja olemassa olevassa vastaavassa laitoksessa 15 %:n hajapäästöraja-arvoa.

Taulukkojen päästöraja-arvot ja erityismääräykset vastaisivat sisällöltään direktiivin määräyksiä. Päästöraja-arvot siis määrittelisivät sen vähimmäistason, jolle laitoksen olisi päästöjään vähennettävä.

Liite 2 päästöjen vähentämishjelma

Asetuksen liitteessä 2 määriteltäisiin päästöjen vähentämishjelman sisältö ja periaatteet, joita olisi noudatettava. Tässä kerrottaisiin, kuinka laitoksella laskettaisiin vuosittainen vertailupäästö ja päästöjen tavoitearvo, joka sitten kertoisi sen liuottimien määrän, jonka laitos saisi vähentämishjelman toteuduttua vuosittain päästää ilmaan. Liitteen 2 laskentaohje perustuu direktiivin valmisteluissa tehtyihin laskelmiin siitä, että ohjeen avulla laskettu tavoitearvo vastaisi tilannetta, jossa toimintaan sovellettaisiin liitteen 1 päästöraja-arvoja.

Liitteen 2 laskentaohjetta ei voida käyttää sellaisille toiminnoille, joille ei liitteessä 1 ole annettu hajapäästöjen raja-arvoja. Tällöin on kuitenkin mahdollista, että toiminnan harjoittaja esittää viranomaiselle vastaavanlaisen päästöjen vähentämishjelman ja osoittaa, että sillä päästään samaan päästöjen vähennykseen kuin jos liitteen 1 päästöraja-arvoja sovellettaisiin toimintaan.

Liite 3 Liuottimien hallintasuunnitelma

Liuottimien hallintasuunnitelman avulla voidaan määrittää muun muassa hajapäästöjen määrä laitoksessa. Liuottimien hallintasuunnitelma olisi hyvä laatia jokaisesta laitoksesta, koska sen avulla pystytään kartoittamaan liuottimien käytön kokonaistilanne laitoksessa. Koska poistokaasupäästöihin lasketaan vain tietyt hallitusti käsiteltävät päästöt ja kaikki muut päästöt laskettaisiin hajapäästöihin, hallintasuunnitelman avulla voisi selvittää, mitkä päästöt laitoksessa itse asiassa ovat poistokaasupäästöjä ja mitkä ovat hajapäästöjä.

EHDOTUKSEN VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN

Haihtuvat orgaaniset yhdisteet ottavat osaa valokemiallisten hapettimien, kuten otsonin muodostamiseen. Nämä voivat suurina pitoisuuksina aiheuttaa haittaa ihmisen terveydelle, kasvillisuudelle ja materiaaleille. Lisäksi jotkut haihtuvista orgaanisista yhdisteistä on todettu myrkyllisiksi, syöpävaaraa tai perimämuutoksia aiheuttaviksi. Tietyissä teollisissa toiminnoissa käytettävistä orgaanisista liuottimista aiheutuu haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjä ilmaan, jotka voivat kulkeutua valtiosta toiseen ja myötävaikuttaa valokemiallisten hapettimien muodostumiseen.

Direktiivin mukaisin toimin pyritään alentamaan alailmakehän korkeita otsonipitoisuuksia Euroopan yhteisön alueelle sekä vaikuttamaan otsonin taustapitoisuuksien vähentymiseen. Otsonin kynnyksarvojen ylitymisestä Euroopassa tehdyn raportin (European Topic Center on Air Quality: Exceedance of EU Ozone Threshold values in Europe in 1998, September 1999) mukaan vuonna 1998 terveyden suojelemiseksi asetettu ohjearvo ($110 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 8 tunnin keskiarvona) ylitettiin toistuvasti kaikissa EU:n jäsenmaissa. Ylityspäivien lukumäärä kaikilla EU:n mittausasemilla oli yhteensä 30 000. Kasvillisuuden suojelemiseksi asetetun otsonin kynnyksarvon $65 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (24 tunnin keskiarvo) ylityksiä raportoitiin vuodelta 1998 myös kaikista EU:n jäsenmaista.

Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) on selvittänyt, miten asetus vaikuttaisi Suomen haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöihin. Suomen haihtuvien orgaanisten yhdisteiden kokonaispäästöt olivat noin 169 500 tonnia vuonna 1999 ja noin 172 000 tonnia vuonna 1997. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvien laitosten haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöt olivat VTT:n tekemän arvion mukaan 15 700 – 18 600 tonnia vuonna 1997 eli noin 10 % Suomen kokonaispäästöistä. Asetuksen vaatimusten täytäntöönpano vähentäisi näiden laitosten päästöjä 3 500 – 8 900 tonnia vuodessa eli kokonaispäästöt vähenisivät 2-5 % vuoden 1997 päästöjen määrästä.

EHDOTUKSEN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

VTT:n tekemän selvityksen mukaan asetuksen soveltamisalaan tulisi meillä 800 – 1000 laitosta. Tähän lukuun sisältyvät myös sellaiset laitokset, jotka jo olemassa olevan lainsäädännön mukaan ovat olleet luvanvaraisia eli joissa liuottimien kulutus, kun siitä on vähennetty tuotteisiin sitoutuva tai jäävä osuus, on ollut yli 50 t vuodessa. Näitä laitoksia on noin 120. Osa asetuksen soveltamisalaan kuuluvista toiminnoista tai laitoksista on mahdollisesti ollut luvan- tai ilmoituksenvarainen terveydensuojelulain nojalla, mutta niiden määrästä ei ole arvioita.

Kaikki liuotinpohjaisille maaleilla korjausmaalausta tekevät yritykset, joita VTT:n arvion mukaan olisi 500-700, kuuluisivat asetuksen soveltamisalaan. Valtaosa näistä korjausmaalaamoista on 1-5 hengen yrityksiä eli pieneen ja keskisuureen teollisuuden (pkt-teollisuus) kuuluvia. Myös metalliteollisuudesta asetuksen soveltamisalaan tulisi lukumääräisesti paljon laitoksia eli arvion mukaan 130 - 150 laitosta. Metalliteollisuudessa tehdään asetuksen soveltamisalan toiminnoista maalausta, erilaisia pinnoituksia, pintojen puhdistusta sekä hartsausta. Suurin osa näistä laitoksista tulisi sääntelyn piiriin metallipintojen maalauksen vuoksi, jossa rajana on 5 tonnin liuottimien vuotuinen kulutus. Metalliteollisuudessa on todennäköisesti useita laitoksia, joissa asetuksen toiminnoista sekä maalaus että pintojen puhdistus (rasvanpoisto) toisi laitoksen sääntelyyn.

Kaikki kemialliset pesulat, jotka käyttävät perkloorietyleeniä tai muuta orgaanista liuotinta kemiallisessa pesussa tulevat sääntelyn piiriin. Arvion mukaan asetus koskisi noin 300 kemiallista pesulaa. Painolaitoksia asetuksen soveltamisalaan kuuluisi noin 50, joista runsas puolet on jo ollut luvanvaraisia.

Asetuksen täytäntöönpanon kustannuksia on vaikea arvioida, koska ei tiedetä tarkasti, kuinka paljon uusia laitoksia todellisuudessa tulee sääntelyn piiriin ja minkä vaihtoehdon laitos valitsee päästöjen vähentämiseksi. Puhdistinlaitteen hankkiminen tulee todennäköisesti kysymykseen vain suurilla laitoksilla, joista merkittävä osa tai lähes kaikki ovat jo luvanvaraisia ja joille on asetettu päästöjen vähennysvelvoitteita laitoskohtaisessa luvassa. Vähentämisohjelman käyttö on useimmilla laitoksilla todennäköisesti ainoa käyttökelpoinen ja kustannuksiltaan kohtuullinen ratkaisu vähentää liuottimien käytöstä aiheutuvia päästöjä. Vähentämisohjelman kustannuksia on kuitenkin vaikea arvioida. Kustannuksia aiheutuisi vesiohenteisten tai täysin liuotteettomien tuotteiden käyttöönotosta, koska ne ovat ainakin vielä tällä hetkellä perinteisiä liuotinpohjaisia tuotteita kalliimpia sekä maalaus- tai tuotantolinjojen tai toimintatapojen muutoksista. Aiheutuvat kustannukset riippuvat maalattavista kohteista sekä toimintaympäristön vaatimista muutoksista ja ovat kullekin yritykselle ominaiset.

VTT arvioi asetuksen (direktiivin) täytäntöönpanosta teollisuudelle aiheutuvien kokonaiskustannusten olevan 114 - 273 Mmk. Tämä arvio perustuu lähinnä puhdistustekniikan käyttöönotosta aiheutuviin investointikustannuksiin. Arvioon ei sisälly liuottimien hallintasuunnitelman laatimisesta aiheutuvia kustannuksia eikä myöskään vähentämishjelman eikä uusien työmenetelmien käyttöönoton kustannuksia. Puhdistustekniikan ylläpitokustannuksia tai mittauksista aiheutuvia kustannuksia ei myöskään ole laskettu arvioituihin kokonaiskustannuksiin.

Asetus tuo runsaasti uusia laitoksia luvanvaraisiksi ja suurin osa näiden laitosten lupa-asioista tulisi ympäristönsuojeluasetuksessa määritellyn toimivallan jaon mukaisesti kunnan ympäristölupaviranomaisen käsiteltäviksi. Ympäristönsuojeluasetuksen ja sen ehdotetun muutoksen mukaan laitosten, joissa orgaanisten liuottimien kulutus on alle 50 tonnia vuodessa tai vastaava huippukulutus alle 100 kiloa tunnissa, lupasiat kuuluisivat kunnan ympäristölupaviranomaisen ratkaistaviin. Uudet tietojärjestelmään merkittävät laitokset lisäksi myös kunnan ympäristölupaviranomaisen työtä, koska näiden laitosten valvonta tulisi kunnan ympäristölupaviranomaisen tehtäväksi. Kemiallisille pesuloille säädetty mahdollisuus poiketa luvanvaraisuudesta vähentää kunnan ympäristölupaviranomaisen työtä, koska suurin osa kemiallisista pesuloista ilmoitettaneen merkittäväksi ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

ASETUKSEN VALMISTELU

Asetus on valmisteltu pääosin virkatyönä ympäristöministeriössä. Asetuksen valmistelua on ollut tukemassa ryhmä, johon ovat kuuluneet keskeisimpien teollisuusjärjestöjen ja viranomaisten edustajat. Asetuksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä viranomaisilta, kuntaliitosta ja muutamista suuremmista kunnista, teollisuusjärjestöiltä ja muilta intressitahoilta. Lausuntoja saatiin 34 kappaletta. Asetusta on täydennetty lausuntokierroksen pohjalta muun muassa kokoamalla yhteen pykälään kaikki päästöjen rajoittamista koskevat velvoitteet (6 §), täydentämällä päästöjen vähentämishjelmää koskevaa pykälää (8 §) ja liitettä 2. Kansallista suunnitelmaa koskevaa pykälää (12 §) on myös pyritty selkeyttämään toimivaltakysymyksissä ja vastuunjakoa koskevissa kysymyksissä. Myös kemiallisten pesuloiden mahdollisuus poiketa luvanvaraisuudesta tietyin edellytyksin on lisätty lausuntokierroksen jälkeen (5 §).

ASETUKSEN VOIMAANTULO

Asetuksen ehdotettaisiin tulevan voimaan 4 päivänä kesäkuuta 2001. Olemassa oleviin laitoksiin asetuksen säännöksiä sovellettaisiin 31 päivästä lokakuuta 2007 alkaen. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvien olemassa olevien toimintojen ja laitosten olisi joko haettava ympäristölupa tai ilmoitettava toiminta merkittäväksi ympäristönsuojeluntietojärjestelmään viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2004. Asetuksen 5 §:n mukaan olemassa olevien kemiallisten pesuloiden olisi kuitenkin jätettävä ilmoitus tietojärjestelmään merkitsemisestä viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2004.